

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Τέταρτος

Συνδρομή ἰτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἐκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἰτησία.—Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6.

18 Δεκεμβρίου 1877

Τῇ 31 Δεκεμβρίου 1877 λήγει τὸ δευτέρον ἔτος τῆς Ἑστίας. Ὅσοι τῶν κυρίων συνδρομητῶν ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐξακολουθήσωσι λαμβάνοντες τὴν Ἑστίαν καὶ κατὰ τὸ τρίτον ἔτος, παρακαλοῦνται ν' ἀποστείλωσιν ἐγκαίρως πρὸς τὴν διευθύνσιν αὐτῆς τὸ τίμημα τῆς συνδρομῆς, ὅπως μὴ ἐπιβῆθῃ διακοπὴ τῆς ἀποστολῆς τοῦ φύλλου.

ΠΕΡΙ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΟΣ

Δικκεκριμένους ἄγγλος ἔλεγεν, ὅτι πρωτίστη τῶν μικρῶν ἀρετῶν εἶναι ἡ καθαρὴότης. Ἡμεῖς ὁμως διαστᾶζομεν νὰ κατατάξωμεν αὐτὴν μετὰ τῶν μικρῶν ἀρετῶν ἢ μᾶλλον δὲν διαστᾶζομεν ν' ἀναβιάσωμεν τὴν καθαρὴότητα εἰς τὴν τάξιν τῶν καλλίστων ἀρετῶν τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ καθαρὴότης συνδυάζεται μετὰ διαφόρων ἄλλων ἀρίστων ιδιοτήτων, ἰδίως δὲ μετὰ τῆς εὐκοσμίας ἐν γένει καὶ τῆς τάξεως. Ὁ αἰδίδιμος τῆς Ἑλλάδος Κυβερνήτης Καποδίστριας διεκρίνετο δι' ἄκρας καθαρὴότητος καὶ ἐπιμελείας τοῦ τε σώματος καὶ τῆς ἐνδυμασίας αὐτοῦ, καὶ δι' ἄκρας εἰς τὰ περὶ αὐτὸν πράγματα τάξεως. Ἐβουλεύθη δὲ νὰ λέγῃ, ὅτι ἐκ τῆς καθαρὴότητος τοῦ ἀτόμου καὶ ἐκ τῆς τάξεως τοῦ οἰκήματος διαγίνεσκει πολλὰ τὸν χαρακτῆρα, τὴν ἀνατροφὴν καὶ τὰς ιδιότητας τῶν ἀνθρώπων. Ἡ κοινωνικὴ αὕτη ἔννοια τῆς καθαρὴότητος ἔχει εἰδικωτέραν οικονομικὴν ἔποψιν ἀξίαν παντὸς λόγου, διότι ἀποτείνεται εἰς τὴν πνευματικὴν καὶ σωματικὴν εὐρωστίαν τῶν ἀνθρώπων, οὕτω δὲ ἐπηρεάζει ἐπ' ἀγαθῇ τὴν παραγωγικὴν ἐργασίαν καὶ ἐπομένως τὸν πλοῦτον τοῦ ἀτόμου καὶ τῆς πολιτείας.

Καὶ παρὰ τῶν ἀρχαίων καὶ παρὰ τῶν νεωτέρων ἡ καθαρὴότης ἐθεωρήθη ὡς ὅρος πρώτιστος καὶ ἀπαραίτητος τῆς υγείας, ὡς κανὼν οὐσιωδέστατος τῆς δημοσίας καὶ τῆς ἀτομικῆς υγεινῆς. Ἡ υγεινὴ ἐπιστήμη παραγγέλλει ἄκραν καθαρὴότητα εἰς τὰς πόλεις, ἐντὸς τῶν στρατώνων, ἐντὸς τῶν νοσοκομείων, ἐπὶ τῶν πλοίων, ἐπὶ τῶν σωμάτων καὶ τῶν ἐνδυμάτων παντὸς ἀτόμου, διότι ἡ ἀκαθαρσία εἴτε ἐπὶ τοῦ σώματος τοῦ ἀνθρώπου ὑπάρχει, εἴτε περὶ αὐτοῦ, γεννᾷ ἀφεύκτως τὴν ἀσθένειαν ὑπὸ μυρίας εἰδεχθεῖς καὶ ἐπικινδύνους μορφάς. Ἐκαστον τῶν θεμάτων τούτων δύναται ν' ἀποτελέσῃ ἰδικιτέραν μελέτην. Μεταξὺ ὅλων σκοπῶν ἥδη ἔχομεν τὴν καθαρὴότητα τῶν σωμάτων διὰ τοῦ μέσου καλῶς ὀργανωμένου συστήματος λου-

τρῶν. Κατὰ τοῦτο ἡ βάσις τῆς καθαρὴότητος εἶναι τὸ ὕδωρ. Ὀνομαστὸς δὲ συγγραφεὺς ἐκ τῶν συγχρόνων λέγει, ὅτι δύναται τις νὰ κρίνῃ περὶ τοῦ βαθμοῦ τοῦ πολιτισμοῦ τῶν ἔθνων ἐκ τῆς ποσότητος τοῦ ὕδατος, τὸ ὁποῖον καταναλίσκουσιν. Ἡ πρότασις αὕτη μετέχει ἀληθείας. Παρατηροῦμεν τῷ ὄντι, ὅτι ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν, τὰ βαλανεῖα εἰσὶν ἐν μεγίστῃ χρήσει ἐν ταῖς πεπολιτισμέναις κοινωνίαις.

Ἡ χρῆσις τῶν λουτρῶν ἀνάγεται εἰς τὰ ἀρχαῖα ἀνατολικά ἔθνη, ἀπ' ὧν μετέβη εἰς τοὺς Ἕλληνας, κατόπιν δὲ εἰς τοὺς Ῥωμαίους. Ὁ Βιτρούβιος περιέγραψε λεπτομερῶς τὰ βαλανεῖα τῶν ἡμετέρων προγόνων, τὰ ὁποῖα, συνδυαζόμενα μετὰ τῶν γυμνασίων, ἀπετέλουν ἰδρύματα ἀξιόλογα πρὸς ἀνάπτυξιν καὶ διατήρησιν τῆς υγείας καὶ τῆς εὐρωστίας τῶν πολιτῶν. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες εἶχον δημόσια βαλανεῖα, καὶ βαλανεῖα ἰδιωτικὰ ἐν τοῖς μεγάροις τῶν πλουσίων καὶ τῶν μεγιστάνων. Καὶ ἐπ' αὐτῶν δὲ τῶν πλοίων ὑπῆρχον συχνάκις παρ' Ἕλλησι λουτήρες. Ἡ ἄκρα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καθαρὴότης ἀνάγεται εἰς αὐτοὺς τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, ὡς παρατηροῦμεν παρ' Ὀμήρῳ. Τὸν Τηλέμαχον ἐλθόντα εἰς Πύλον, λούει ἡ Πολυκάστη θυγάτηρ τοῦ Νέστορος, χρίει αὐτὸν μὲ ἔλαιον καὶ τὸν περιβάλλει σινδῶνα καὶ ἔπειτα χιτῶνα. Ἐξερχόμενος δὲ τῆς ἀσπυρίθου (λουτήρος) ὁ Τηλέμαχος ὁμοιάζει τοὺς ἀθανάτους, λέγει ὁ ποιητῆς, διότι οἱ ἀρχαῖοι ὀρθῶς ἐπίστευον ὅτι ἡ καθαρὴότης καθωρρίζει. Ἐν Κερκύρα ἡ βασιλοῦσα Ναυσικία διατάττει τὰς δούλας τῆς νὰ λούσωσι τὸν Ὀδυσσεᾶ ἐν τῷ ποταμῷ εἰς μέρος προφυλαγμένον ἀπὸ τοῦ ἀνέμου. Αὐταὶ ὀδηγοῦσι τὸν Ὀδυσσεᾶ εἰς μέρος ὑψηλὸν καὶ παραθέτουσιν αὐτῷ σινδῶνα καὶ χιτῶνα, τῷ δίδουσι δὲ χρυσὴν φιάλην πλήρη ἐλαίου καὶ τὸν προτρέπουσι νὰ λουσθῇ ἐν τῷ ποταμῷ, ὅπερ ἐποίησεν ἀφοῦ προηγουμένως κατὰ παράκλησιν τοῦ ἀπεμακρύνθησαν αἱ κόραι. Εἰς τὰς ἀνωτέρας μάλιστα τάξεις παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησι τὸ λουτρὸν ἐγένετο μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας καθ' ἐκάστην ἡμέραν. Τὰ ἑλληνικά ἔθνη καὶ ἔθιμα ἠκολούθησαν, μετ' ἁσιατικῆς ὁμως πολυτελείας, καὶ οἱ διάδοχοι τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Τὰ λουτρὰ ἀπετέλουν τὸ